DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA DE CONGESTIONVM NATVRA, CAVSIS ET EFFECTIBVS,

QVAM
SVB AVSPICIIS SVMMI NVMINIS
ET
CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE
PRAESIDE
VIRO ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO
DOMINO
D. ANDREA ELIA BVCHNERO
SACRI ROMANI IMPERII NOBILI,
POTENTISSIMO PRVSSIAE REGI A CONSILIIS INTIMIS,
MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE NATVRALIS PROFESS. PVBL. ORDINARIO
IMPERIALIS ACADEM. NATVR. CVRIOSOR. PRAESIDE
ET COMITE PALAT. CAESAREO,

PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS LEGITIME IMPETRANDIS,

D. II. DECEMBR. A. S. R. CIƆIƆCCXLIX.

PVBLICE DEFENDET
AVCTOR
CAROLVS FRIDERICVS FROMHOLD,
ROCHLICENSIS MISNICVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
TYPIS IOANNIS CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.

24

ILLVSTRISSIMO ET GRATIOSISSIMO

DOMINO

CAROLO HEINRICO

COMITI AC DOMINO A SCHOENBVRG,

COMITI AC DOMINO COMITATVVM GLAV-
CHAE, WALDENBVRGII, HARTEN-
STEINII ET LICHTENSTEINII;

NEC NON

ILLVSTRISSIMO ET GRATIOSISSIMO

DOMINO

ALBERTO HEINRICO

COMITI AC DOMINO A SCHOENBVRG,

COMITI AC DOMINO COMITATVVM GLAVCHAE, WALDENBVRGII, HARTENSTEINII ET LICHTENSTEINII,

FRATRIBVS GERMANIS,

DOMINIS MEIS GRATIOSISSIMIS,

CVM

HVMILLIMA ET DEVOTISSIMA ANIMI SVBIECTIONE

D. D. D.

AVCTOR.

Quum primo, ***ILLVSTRISSIMI COMITES AC DOMINI GRATIOSISSIMI,*** *in pueritia olim mea adſpectu* VESTRO *dulciſſimo oculos paſcere mihi licuerit, neſcio profecto, quinam amoris in* VOS *me penes exarſerint igniculi, quique devotiſſimae admirationis cultus me erga* VOS *ceperit ſubiectiſſimum. Tantum etiam abeſt, ut aeſtus affectus tenerrimi ex eo tempore factus fuerit remiſſior, ut aetatis potius meae iudicandique potentiae acceſſione maius*

 indi-

indies acquiſiverit incrementum. Quoties enim cunque ILLVSTRISSIMI PARENTIS GRATIOSISSIMAEQVE GENITRICIS, *apud coelites iam beatiſſime verſantium, praeclaras virtutes, inter hasque principem fere in omnes clementiam, patrem meum, a multis retro annis* ILLVSTRISSIMAE DOMVS *Medicum, praedicantem audivi, toties pabulo veneratio inter viſcera ſemel concepta innutrita eſt praeſentiſſimo. VOS namque, ILLVSTRISSIMI COMITES AC DOMINI GRATIOSISSIMI, videbamini mihi virtutum paternarum aemula propago: VOS inquam, robur ſtirpis optimae indolis atque naturae ſurculi, a ſummo Numine in ornamentum aliquando* DOMVS SCHOENBVRGICAE, *iuxta ac in clientum ſubditorumque ſolatium, deſtinati & coelitus conceſſi. Neque ſpem me feſelliſſe*

abun-

abunde ſum convictus, cum inſignem hancce naturae bonitatem indefeſſa cultura, & domi iam in iuventute, & poſtmodum in Academiis, ita excolueritis, ut admiratores habeatis innumeros; atque VOBIS ſolis quaſi prodeuntibus applaudentes VESTRAMQVE *gratiam certatim implorantes. Quis quaeſo ergo mihi vitio verterit, ſi & ego,* VESTRAS *& naturae dotes admiratus, & virtute acquiſitam animorum optimorum humanitatem veneratus, eam, qua VOS colo, ILLVSTRISSIMI COMITES, animi pietatem qualicunque hoc ſpecimine declarem? Permittite quaeſo levibus hiſce pagellis, quae Nomini* VESTRO *dicatae ſunt, aliquem ad VOS aditum: Pietas in VOS mea me ſaltem fecit audacem. Quod ſupereſt, D. O. M. fulcra VOS* ILLVSTRISSIMAE DOMVS SCHOENBVRGICAE, *ob res*

olim

olim praeclare geſtas aeternis annalibus dignißimae, ad ſeram usque aetatem ſalvos ſervet atque incolumes. VOBIS enim optime valentibus, & ſubditorum VESTRORVM *& ſpes mea ſalusque nihil, confido, experietur offendiculi. Valete! id quod vovet,*

ILLVSTRISSIMI ET GRATIOSISSIMI COMITES,

Veſter ſubiectiſſimus devotiſſimusque ſervus,

CAROLVS FRIDERICVS FROMHOLD.

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

DE

CONGESTIONVM

NATVRA, CAVSIS ET EFFECTIBVS.

PROOEMIVM.

Inter cauſas, quae praeternaturales in corpore humano producunt effectus, non infimum obtinere locum congeſtiones*, veritas eſt, quam nemo, niſi medicinae plane ignarus, in dubium vocare poteſt. Quam frequenter enim in corpore humano morboſo non contingunt congeſtiones? & quot quantique morbi, & quam graves & periculoſi effectus non ab iis proficiſcuntur? Dolores,*

ſpasmodicae partium ſolidarum conſtrictiones, humorum ſtagnationes vaſorumque obſtructiones, inflammationes, tumores, fluidorum extravaſationes, haemorrhagiae & innumera alia pathemata, frequentius ex iisdem originem ducunt. Verum enim vero, quo manifeſtiora haec ſunt & certiora omnia, eo magis omnino mirandum eſt, Medicos hactenus adeo parum circa indagandam veram congeſtionum indolem ac naturam, denotandosque & exponendos earum effectus & cauſas, ſollicitos & occupatos fuiſſe. Si enim argumenti cuiuspiam explanatio multis iisque craſſis circumfuſa eſt tenebris & circumſepta difficultatibus, certe haec eſt de congeſtionibus *doctrina. In quot enim & quam diverſas non abeunt Medici ſententias circa ſolas tantum congeſtionum cauſas? & quot non harum ſibi fingunt easque pro veris ac certis venditant, quae tamen nullibi, niſi in eorum cerebro, pro talibus agnoſcuntur? longe plura ut de geneſi congeſtionum & earundem effectibus eruendis ſilentio praeteream. Haec igitur omnia mecum conſiderans, cepi propoſitum, cum mihi aliquod ingenii ſpecimen publicum iam ſit exhibendum, in argumento hoc de* congeſtionibus *paulo exactius exponendo qualescunque meas periclitandi vires, eiusque eximiam, tam in theoria, quam praxi, utilitatem, pro temporis & ſpatii ratione, ſimul oſtendendi. Faxit ergo ſupremum Numen, ut conatus hi in eius gloriam aliorumque ſalutem feliciter cedant.*

§. I.

Definitio congeſtionis.

Si quod fluidum corporis humani verſus quandam eius partem ſolidam praeternaturaliter aucto fertur impetu, *congeſtio* ad eandem partem fieri dicitur, & ipſe hic *fluidi impetus verſus hanc partem praeternaturaliter auctus*, appellatur *congeſtio*.

§. II.

Species congeſtionis.

Fluida, quae naturali maiorem in quandam corporis humani partem ſolidam exercere poſſunt impetum, ſunt vel *ſanguis*, vel *ſerum*, vel *lympha*. Nunc impetus fluidi cuiusdam verſus partem quandam corporis humani ſolidam praeternaturaliter auctus, dicitur congeſtio (§. I.). Qua de re *congeſtio* eſt vel *ſanguinea*, vel *ſeroſa*, vel *lymphatica*.

§. III.

In congeſtione fluidum maiori vel maſſa, vel

Impetus, quo corpus movetur, *triplici* tantum modo augeri poteſt, nimirum *augmento* vel *maſſae*, vel *celeritatis* eiusdem, vel *utriusque ſimul*; id quod

celeritate, vel maiori maſſa & celeritate ſimul, verſus partem quandam movetur.

ex principiis patet phyſicis. Verum congeſtio nihil aliud eſt, quam fluidi cuiusdam praeternaturaliter auctus verſus partem quandam ſolidam impetus (§. I.): Quam ob rem, ſi congeſtio fieri debet, fluidum maiori vel maſſa, vel celeritate tantum, vel maiori maſſa & celeritate ſimul, quam in ſtatu naturali, verſus partem quandam corporis humani ſolidam ut feratur, neceſſe eſt.

§. IV.

Si fluidum maiori celeritate vel maſſa fertur ad partem quandam, fit ad illam congeſtio.

Cum fluidum, ſi congeſtio fit, maiori vel maſſa, vel celeritate ſeorſim, vel maiori maſſa & celeritate coniunctim, quam in ſtatu fit naturali, verſus quandam partem moveri debeat (§. III.), ſequitur, ut, ſi quod fluidum iuſto maiori vel maſſa, vel celeritate ſeorſim, vel maiori celeritate & maſſa ſimul, verſus partem quandam corporis humani ſolidam movetur, congeſtio verſus hanc partem fiat. Nam congeſtio nihil aliud eſt, quam impetus fluidi verſus partem quandam corporis humani ſolidam praeternaturaliter auctus (§. I.). Nunc non poteſt non corporis moti, ſi eiusdem vel maſſa, vel celeritas ſeorſim, vel maſſa & celeritas ſimul augentur, impetus augeri, uti id ex principiis conſtat phyſicis. Qua de re, ſi quod fluidum maiori vel maſſa, vel celeritate ſola, vel maiori maſſa & celeritate ſimul, quam in ſtatu fit naturali, verſus partem quandam corporis humani ſolidam movetur, non poteſt non verſus eandem partem fieri congeſtio.

§. V.

Determina-

Demonſtrarunt Phyſici, impetum corporum moto-

motorum eſſe in ratione compoſita ex ſimplici maſſarum & duplicata celeritatum. Ex hoc principio prona fluit conſequentia, quod celeritas corporis unius eiusdemque moti, ad certum gradum aucta, maiorem eidem corpori impertiat impetum, quam ſi ſola eiusdem maſſa in eadem, qua celeritas, creſceret ratione. Fac igitur, celeritatem fluidi, verſus partem quandam corporis humani ſolidam moti, manente eiusdem maſſa eadem, multum & ſpeciatim adeo creſcere, ut impetus exinde emergens fiat praeternaturaliter auctus; fac porro, idem fluidum verſus eandem partem motum ratione maſſae in eadem, qua in priori caſu eius crevit celeritas, augeri, ita ut exinde item iuſto maior producatur impetus, tunc in priori caſu impetus huius fluidi praeternaturaliter auctus, adeoque congeſtio (§. I.), longe vehementior erit, quam in poſteriori caſu.

tur quantitas congeſtionum.

§. VI.

Fluida corporis humani a vi cordis & arteriarum premuntur. Iam autem fluida, quae premuntur, ſecundum legem phyſicam tendunt quaquaverſus aequaliter, & maiori verſus eum moventur locum, ubi minorem inveniunt reſiſtentiam. Qua de re etiam corporis humani fluida conatum exercent aequalem verſus omnes plagas, & eo feruntur impetu maiori, ubi minor eorum conatui occurrit reſiſtentia. Fac igitur, in parte quadam corporis humani ſolida, ſeu potius in vaſis eius, reſiſtentiam fuiſſe iuſto magis imminutam, tunc neceſſario fluida verſus iſtam partem ſolidam, cuius vaſa minorem

Si qua in parte reſiſtentia iuſto magis imminuitur, fit ad eam congeſtio.

ea, quam in ſtatu naturali habuerunt, reſiſtentiam acquiſiverunt, praeternaturaliter aucto feruntur impetu, adeoque non poteſt non verſus eandem partem fieri congeſtio (§. I.).

§. VII.

Si in pluribus partibus reſiſtentia fuerit imminuta, fit verſus has omnes congeſtio, ſed diverſo gradu.

Cum congeſtio fiat verſus partem corporis humani ſolidam, cuius reſiſtentia ultra ſtatum naturalem fuit imminuta (§. VI.), ſequitur, ut, ſi reſiſtentia in pluribus corporis humani partibus, ſeu potius earum vaſis, diverſo gradu fuerit imminuta, congeſtio verſus omnes iſtas fiat partes, ſed diverſo gradu, ita, ut verſus illam fiat minima, cuius reſiſtentia minimum poſſidet gradum, & verſus iſtam maior, cuius reſiſtentia magis imminuta, & denique verſus eam maxima, quae plurimum de ſua amiſit reſiſtentia.

§. VIII.

Obſtructione in quadam parte facta, fit congeſtio verſus eandem partem obſtructam.

Impetus, quem fluida corporis humani in motu conſtituta a cordis & arteriarum ſyſtole obtinuerunt, in *tres* poteſt dividi *partes*, quarum prima *fluidum anterius poſitum propellit*, altera ea eſt, qua *ipſum fluidum ſe movet in vaſis*, & tertia denique ea eſt, qua *fluidum tanquam preſſum agit in vaſis parietes*. Nunquam ergo fluida corporis humani, quousque in vaſis moventur, eo gradu ſunt fluida preſſa, quo cor & arteriae in ipſa agunt, ſed ratione partis tantum unius huius actionis ſunt fluida preſſa, unde nec omnia ſuo, quem a preſſione cordis & arteriarum acceperunt, impetu in vaſorum parietes agere poſſunt, ſed pars huius fluidorum impe-

tus

tus una impenditur ad reliquorum fluidorum anteriorum propulſionem, altera vero manet libera & hac ſe ſe ipſa movent fluida, & tertia tantum pars huius impetus fluidorum non quidem ratione quantitatis, ſed tantum ratione ordinis impenditur ad actionem in vaſorum parietes. Sit igitur vas quoddam arterioſum obſtructum, & impetus cordis & arteriarum maneat in ſtatu naturali, tunc manebit quoque ob hanc ultimam conditionem impetus talis & tantus, qualis & quantus paulo ante fuit deſcriptus. Sed quoniam fluida, quae in vaſis arterioſis liberis nec obſtructis moventur, uti iam demonſtratum fuit, non toto ſuo impetu, quem a cordis & arteriarum ſyſtole acceperunt, in parietes vaſorum arterioſorum agunt, ſed parte tantum huius impetus una, cum reliquarum duarum huius impetus partium unam iam impenderint ad fluidum anterius propellendum, alteram vero adhibuerint ad ſeſe ipſa movenda, ſequitur, ut obſtructione in vaſis arterioſis facta, omnes hae tres partes impetus, quem fluida a cordis & arteriarum ſyſtole obtinuerunt, nunc impendantur ad actionem in vaſorum arterioſorum obſtructorum parietes. Obſtructione enim facta in vaſe arterioſo, fluidum illud tranſire nequit. Cum vero perpetuo a cordis & arteriarum ſyſtole prematur, & novum fluidum continuo in id propellatur, non poteſt non fluidum, quod per vaſa obſtructa arterioſa transire nequit, magis premi, & per conſequens maiori impetu in parietes vaſorum obſtructorum agere; &, ſi perfecta ſeu totalis eſt obſtru-

obſtructio, impetus, quo fluidum in parietes vaſorum obſtructorum agit, toti impetui, quem fluidum a cordis & arteriarum ſyſtole obtinet, eſt aequalis, adeoque praeternaturaliter auctus.

§. IX.

Demonſtratio praecedentis propoſitionis abſolvitur.

In ſtatu naturali, teſte experientia, ope microſcopiorum facta, vaſa arterioſa extrema nec actu ſeſe contrahunt, quamquam perpetuum ſeſe coarctandi exerceant conatum, & minorem cavitatem, experientia confirmante, acquirere poſſint, nec magis dilatantur, quamquam inſigniter adhuc dilatari poſſint; vaſa autem arterioſa maiora, quamvis ſemper alternatim ſeſe contrahant & dilatentur, nunquam tamen in ſtatu naturali ad eum ſeſe contrahunt vel dilatantur gradum, ad quem dilatari & ſeſe contrahere poſſent. Patet ergo, in ſtatu naturali neceſſario in vaſis arterioſis extremis quovis tempore, & in vaſis arterioſis maioribus in fine ſyſtoles, verum quoddam aequilibrium inter fluidum, quatenus eſt preſſum, & tonum vaſorum adeſſe, id eſt, impetum fluidi naturaliter preſſi in vaſa, tono vaſorum eſſe aequalem, ſeu, quod perinde eſt, in ſtatu naturali vim fluidi vas diſtendentem & vim vaſis contractilem eſſe aequalem. Cum vero impetus fluidi in vas obſtructum arterioſum ſit praeternaturaliter auctus (§. VIII.), & talis impetus fluidi dicatur *congeſtio* (§. I.), apparet, obſtructione facta in vaſis arterioſis verſus eadem fieri debere congeſtionem.

§. X.

§. X.

Fac, ramos quoſdam trunci cuiusdam arterioſi eſſe obſtructos, reliquos vero adhuc eſſe pervios atque apertos; tunc non poteſt non fieri verſus ramos arterioſos obſtructos congeſtio (§. VIII. & IX.). Quoniam vero omnis ea fluidi quantitas, quae antea per omnes iſtos ramos, quorum quidam nunc obſtructi ſupponuntur, tranſiit & propulſa fuit, nunc per obſtructos ramos tranſire nequit, ſed per reliquos tantum adhuc apertos tranſitum obtinet ac propellitur, non poteſt non iuſto maiori celeritate per ramos reliquos adhuc pervios moveri. Nunc autem, ſi fluidum iuſto maiori verſus partem quandam fertur celeritate, fit verſus eandem partem congeſtio (§. IV.). Quam ob rem, obſtructione facta in quibusdam ramis trunci cuiusdam arterioſi, non fit ſolum congeſtio verſus ramos obſtructos, ſed etiam verſus reliquos adhuc pervios & apertos. *Sed verſus reliqua adhuc aperta fit congeſtio trunci cuiusdam arterioſi.*

§. XI.

In antecedentibus fuit demonſtratum, quod reſiſtentia partis ſolidae, ſeu potius vaſorum, iuſto magis imminuta, producat verſus eandem partem congeſtionem (§. VI. & VII.). Nunc pars, ſeu vaſa eius, ſi debilia fiunt, ſeu tono ſuo privantur, amittunt ſuam reſiſtentiam naturalem; & *debilitas* ſeu *atonia partis*, vel potius eius *vaſorum*, nil aliud eſt, quam reſiſtentia eorum ultra ſtatum naturalem imminuta. Qua de re debilitas ſeu atonia partis ſoli- *Debilitas ſeu atonia partis ſolidae producit congeſtionem.*

dae, vel potius eius vaſorum, non poteſt non verſus eadem illa producere congeſtionem.

§. XII.

Debilitas partis tam naturalis, quam acquiſita, poteſt producere congeſtionem.

Debilitas partis ſolidae corporis humani oritur a natura ut cauſſa, vel non. Priorem nomino *debilitatem naturalem*, poſteriorem *acquiſitam.* Utraque igitur, tam naturalis, quam acquiſita debilitas partis, producit verſus eandem congeſtionem (§. XI.).

§. XIII.

Congeſtio fit ad hanc vel illam partem, prout haec vel illa eſt debilis.

Cum debilitas partis ſolidae corporis humani producat verſus eandem congeſtionem (§. XI.), ſequitur, ut congeſtio fiat ad hanc vel illam partem, prout haec vel illa eſt debilis. Sic ſi cerebrum, vel, ut accuratius loquar, vaſa eius ſunt debilitata, congeſtio fit verſus caput, & ſi pulmones tono ſuo fuerunt privati, verſus illos vergit congeſtio, & ſic ſe habet cum aliis partibus ſolidis, quae tono ſuo ſunt deſtitutae.

§. XIV.

Quicquid debilitatem in parte quadam ſolida producit, efficit verſus iſtam congeſtionem.

Debilitas producit verſus eam corporis humani partem, in qua occurrit, congeſtionem (§.XI.). Qua de re, quicquid huic vel illi parti corporis humani ſolidae inducit debilitatem, efficit quoque verſus eandem congeſtionem.

§. XV.

§. XV.

Cauſarum quidem, quae debilitatem in partibus ſolidis producere poſſunt, datur numerus infinitus, omnes tamen, quotquot & quam diverſae ſunt, poſſunt ad unam eandemque claſſem redigi. Omnes enim cauſae, quae partibus ſolidis debilitatem inducere poſſunt, quam diverſae etiam ſint, conveniunt tamen in eo, quod cohaeſionem partium fibras conſtituentium iuſto magis imminuant. Id vero efficiunt, nimia fibrarum extenſio, earum arroſio, nimius glutinis inter partes fibrarum defectus, vel nimia eiusdem copia, & omnia, quae unum horum effectuum, vel plures, producere poſſunt. Sic plethora, rarefactio ſanguinis nimia, motus corporis iuſto vel vehementior, vel ſaepius repetitus, ſpirituoſorum abuſus, animi pathemata, & aliae cauſae, partes ſolidas poſſunt debilitare. Sed omnes iſtae cauſae, ſimul ac debilitatem produxerunt, efficiunt quoque verſus illam partem, quae ita eſt debilis reddita, congeſtionem (§. XIV.). Prout igitur hae cauſae in hac vel illa parte ſuam exſerunt efficaciam, pro eo etiam ad hanc vel illam partem dirigitur congeſtio. Sic ſi cerebrum, vel potius eius vaſa fuerint debilitata, a nimiis meditationibus, animi affectibus, inordinata vivendi ratione, ſpirituoſorum, aut anodynorum vel vaporoſorum abuſu, aliisque cauſis, fiunt ſanguinis verſus caput congeſtiones. Et ſi pulmonibus ab illegitimo ſex rerum non-naturalium uſu, vel nimium relaxantibus & dulcibus expectorantibus remediis,

De cauſis debilitatis.

debilitas fuerit inducta, ad eas dirigitur congeſtio.

§. XVI.

Quidquid obſtructionem producit in vaſis arterioſis, efficit congeſtionem.

Obſtructio producit non verſus ramos arterioſos obſtructos ſolum, ſed verſus reliquos etiam adhuc pervios atque apertos, congeſtionem (§. VIII. IX. & X.). Omne igitur id, quod obſtructionem in vaſis arterioſis efficit, non poteſt non verſus ramos tam obſtructos, quam adhuc apertos, congeſtionem producere. Cauſſae igitur obſtructionis in vaſis arterioſis ſunt etiam cauſae congeſtionis.

§. XVII.

Si ſanguis per vaſa corporis externa legitime tranſire nequit, fit verſus internas partes congeſtio.

Si ſanguis in vaſa arterioſa, ſuperficiem corporis humani externam perreptantia, non debito modo ingredi atque per ea tranſire poteſt, neceſſario iuſto maiori vel celeritate, vel maſſa, vel maiori maſſa & celeritate ſimul, ad & per partium internarum vaſa arterioſa moveri debet. Nam, ſi fluidum verſus quandam corporis humani ſolidam partem maiori vel maſſa, vel celeritate, vel maiori maſſa & celeritate ſimul fertur, fit verſus eandem partem congeſtio (§. IV.); hinc, ſi ſanguis per vaſa, in externa corporis humani ſuperficie poſita, legitime progredi nequit, ut verſus internas eiusdem partes fiat congeſtio, neceſſe eſt.

§. XVIII.

Si fit ſangui-

Si ſanguis per vaſa ſuperficiei corporis humani

mani

mani externae debito modo tranſire nequit, fit ad internas partes eiusdem congeſtio (§. XVII.). Fac igitur, partes internas quasdam eſſe debiles, alias magis, alias minus, tunc ſanguinis, ſi eius non decens fit per externa ſuperficiei vaſa circuitus, ad partes internas fiet congeſtio, & quidem verſus partes tono deiectas maior, quam verſus minus debilitatas (§. XI. & XIII.).

nea verſus interiora congeſtio, afficiet potius partes magis debilitatas, quam minus debilitatas.

§. XIX.

Si ſanguis per vaſa partium corporis humani inferiorum libere tranſire nequit, non poteſt non maiori vel maſſa, vel celeritate, vel maiori maſſa & celeritate ſimul, verſus partes ſuperiores, adeoque & verſus caput & pulmones, deferri. Nunc hoc contingente fit congeſtio (§. IV.), adeoque exinde adparet, quod ſanguinis fiat verſus partes ſuperiores, & hinc etiam verſus caput ac pulmones, congeſtio, ſi per vaſa partium inferiorum debito modo progredi nequit.

Si ſanguis per vaſa partium inferiorum corporis humani tranſire nequit, congeſtio fit verſus partes ſuperiores & verſus caput.

§. XX.

Spasmodica vaſorum, per ſuperficiem corporis humani externam excurrentium, *contractio* impedit, quo minus ſanguis debito per ea ferri poſſit curſu; atque idem contingere in vaſis partium inferiorum, ſi ſpasmo corripiuntur, nullum eſt dubium. Verum enim vero demonſtratum iam fuit, ſanguinis fieri verſus interiora & verſus ſupe-

Spasmodica vaſorum in partibus externis & internis conſtrictio producit congeſtionem ver-

 riora

ſus interiora & ſuperiora. riora congeſtionem, circulatione eiusdem per externarum & inferiorum partium vaſa impedita (§. XVII. XVIII. & XIX.). Quam ob rem ſpasmodica vaſorum, per ſuperficiem corporis humani externam & partes inferiores excurrentium, conſtrictio, non poteſt non in priori caſu congeſtionem verſus interiora, & in poſteriori verſus ſuperiora, adeoque verſus pulmones & caput, producere.

§. XXI.

Frigus ſuperficiei corporis externae admiſſum & terror efficiunt verſus internas partes congeſtionem.

Cum *frigus* ſuperficiei corporis humani externae admiſſum, & *terror* conſtrictionem vaſorum, per partes exteriores transeuntium, efficiant, non poſſunt non congeſtionem ſanguinis verſus partes corporis humani interiores producere (§. XX.); & ſi frigori inferiores tantum corporis humani partes fuerunt expoſitae, eodem modo liquet, tunc ſanguinis fieri verſus ſuperiora, adeoque verſus caput & pulmones, congeſtionem.

§. XXII.

Spasmodica vaſorum in viſceribus abdominalibus ſtrictura efficit congeſtionem verſus ſuperiora.

Eadem, qua §. XIX. & XX. demonſtratum fuit, ratione, facile evinci poteſt, quod ſpasmodica vaſorum in viſceribus abdominalibus conſtrictio, ſanguinis verſus ſuperiora, adeoque & caput & pulmones, producere poſſit congeſtionem.

§. XXIII.

§. XXIII.

Si *obſtructio* adeſt in uno vel pluribus viſceribus abdominalibus, eodem, quo §. XIX. & XX. demonſtratum fuit, modo facile probatur & confirmatur, ſanguinis tunc fieri debere congeſtionem verſus ſuperiora, adeoque verſus pectus & caput.

Obſtructio viſceris abdominalis producit congeſtionem verſus ſuperiora.

§. XXIV.

Flatus, inteſtina diſtendentes, impediunt ſanguinis per viſcera abdominalia circuitum, hinc eos aeque, ac obſtructiones viſcerum abdominalium, congeſtionem verſus ſuperiora, adeoque & verſus pectus & caput producere, ex antecedentibus ſatis ſuperque adparet (§. XIX. & XXIII.).

Flatus efficiunt congeſtionem verſus ſuperiora.

§. XXV.

Si *haemorrhoides* antea fluentes fuerunt *ſuppreſſae*, tunc ea ſanguinis quantitas, quae alias fuit excreta, nullum alium invenit exitum, ſed in vaſis haemorrhoidalibus ſtagnat atque diſtenſionem & obſtructionem efficit: Talis vero obſtructio per ſe iam producit congeſtionem ſanguinis verſus ſuperiora, adeoque verſus pectus & caput (§. XXIII.), & praeterea accedit adhuc alia cauſa, quae eundem inducit effectum. Dum enim illa ſanguinis quantitas, quae alias per haemorrhoides fluentes e corpore exiit, praeſente earum ſuppreſſione in corpore remanet, neque per vaſa obſtructa progredi poteſt, tunc omnino maiori vel celeritate, vel

Haemorrhoides ſuppreſſae producunt congeſtionem verſus ſuperiora.

vel maſſa ad ſuperiora deferri debet. Hoc vero ſi contingit, oritur congeſtio ſanguinis verſus ſuperiora, adeoque verſus pectus & caput (§. IV.). Manifeſto igitur exinde patet, haemorrhoides fluentes ſuppreſſas neceſſario producere debere ſanguinis congeſtionem verſus ſuperiora corporis humani, adeoque verſus pectus & caput.

§. XXVI.

Haemorrhoides coecae etiam producunt congeſtiones verſus ſuperiora.

Ex iisdem, quae §. XXV. demonſtrata ſunt, prona fluit conſequentia, quod *haemorrhoides* etiam *coecae* congeſtionem ſanguinis verſus ſuperiora, adeoque & pectus & caput, producere poſſint. Nam etiamſi haemorrhoides coecae nunquam, quatenus coecae ſunt, ad fluxum perveniant, nihilo tamen minus ſemper ſupponunt obſtructionem in vaſis haemorrhoidalibus, adeoque hoc reſpectu producere poſſunt congeſtionem verſus ſuperiora, atque per conſequens ad pectus & caput (§. XXV.).

§. XXVII.

Dolores abdominis poſſunt producere congeſtionem verſus ſuperiora.

Spasmodicas vaſorum in viſceribus abdominalibus conſtrictiones producere congeſtiones verſus ſuperiora, ex §. XXII. ſatis luculenter iam conſtat. Atqui *dolores* in abdomine ſaevientes efficiunt eiusmodi ſpasmodicas vaſorum in viſceribus abdominalibus conſtrictiones (per princ. pathol.). Quam ob rem dolores abdominis etiam congeſtionem verſus ſuperiora producere poſſunt.

§. XXVIII.

§. XXVIII.

Si *alvus* eſt *adſtricta*, neque flatus, neque excrementa inveniunt exitum. Atqui flatus iam per ſe, diſtendendo ſcilicet inteſtina, poſſunt producere congeſtionem ſanguinis verſus ſuperiora (§. XXIV.), & excrementa retenta itidem, extendendo inteſtina, ſanguinis impetum determinant verſus ſuperiora. Ergo alvum adſtrictam congeſtionem verſus ſuperiora, adeoque ad pectus & caput, producere poſſe, ſatis ſuperque apparet.

Alvus adſtricta congeſtionem verſus ſuperiora poteſt efficere.

§. XXIX.

Si verſus partem quandam corporis humani ſolidam fit congeſtio, praeternaturaliter aucto verſus eandem partem movetur impetu fluidum (§. I.). Iam vero, ſi fluidum quoddam verſus partem aliquam corporis humani ſolidam maiori fertur impetu, tunc vel in eiusdem vaſis accumulatur, eaque iuſto magis extendit absque ſui evacuatione, vel ea ita dilatat, ut vel per parietum dilatatorum poros, vel per orificia eiusdem dilatata exitum inveniat fluidum, vel etiam vaſa ipſa plane disrumpantur.

Congeſtio producit vel extenſionem vaſorum, vel accumulationem fluidi in vaſis.

§. XXX.

Si vaſa cuiusdam partis ſolidae iuſto magis extenduntur absque disruptione, pars haec ſolida non poteſt non naturali maiorem acquirere magnitudinem. Nunc partis corporis humani ſolidae magnitudo praeternaturaliter aucta dicitur *tumor*. Qua de re congeſtionem in parte corporis

Congeſtio poteſt efficere tumores.

humani ſolida, ad quam dirigitur, tumorem efficere poſſe, ſufficienter adparet (§. XXIX.).

§. XXXI.

Congeſtio vaſa debilitare poteſt.

Vaſa, ſi ultra gradum naturalem vel nimis vehementer, vel nimis diu extenduntur, debilitantur tandem & tonum ſuum amittunt. Verum congeſtio efficere poteſt in parte, ad quam eſt directa, ut fluidum, ad eiusdem vaſa congeſtionis ope delatum, in iis accumuletur eaque iuſto magis & diutius diſtendat (§. XXIX.). Satis ergo manifeſto exinde patet, quod congeſtio ſpeciatim quoque illius partis, verſus quam vergit, vaſa debilitare poſſit.

§. XXXII.

Congeſtio extravaſationes fluidorum & haemorrhagias producere poteſt.

Congeſtio vaſa partis, ad quam eſt directa, ita dilatare poteſt, ut vel plane disrumpantur, vel per eorundem poros dilatatos, vel orificia ampliata humor tranſire poſſit (§. XXIX.). Quodcunque autem horum fiat, ſemper tamen oritur fluidi extravaſatio, &, ſi fluidum exitum inveniens eſt ſanguis, *haemorrhagia*. Luculenter ergo hinc adparet, quod congeſtiones quoque fluidorum extravaſationes & haemorrhagias producere valeant.

§. XXXIII.

Congeſtio obſtructiones & inflam-

Si qua fit verſus partem quandam congeſtio, fluidum quoddam iuſto maiori ad vaſa eiusdem movetur impetu (§. I.). Facile igitur evenire poteſt,

mationes excitare poteſt.

eſt, ut impetus praeternaturaliter fluidum in eiusmodi impellat atque urgeat vaſa, per quae illud tranſire nequit. Accedit ad hoc, quod congeſtio vaſa partis, ad quam dirigitur, ita extendere & ampliare poſſit, ut craſſiores fluidi moleculas, ad transeundum ineptas, admittant, unde non poteſt non oriri *obſtructio.* Patet igitur, congeſtiones producere poſſe obſtructiones. Sed quaevis obſtructio in arteriis minimis poteſt inducere *inflammationem*, & nulla inflammatio oriri poteſt, niſi antea praeceſſerit obſtructio (per princ. pathol.). Quam ob rem congeſtiones etiam inflammationes producere poſſunt.

§. XXXIV.

Congeſtiones ſpaſmos & dolores efficere poſſunt.

Congeſtio partis, ad quam directa eſt, vaſa ultra gradum naturalem dilatare atque extendere poteſt (§. XXIX.). Facile igitur tunicam vaſorum nerveam & nervos circum- & adiacentes ita extendere poteſt, ut vel irritentur & efficiant praeternaturaliter auctam fibrarum muſculoſarum contractionem, vel ſolutionem continui minitentur. Si poſterius fit, oritur dolor, ſi vero prius contingit, ſpasmodica conſtrictio (per princ. patholog.). Clarum igitur nunc eſt, congeſtiones in parte illa, ad quam ſunt directae, ſpasmos & dolores producere poſſe.

§. XXXV.

Effectus con-

Pertractatis iis, quae a congeſtionibus, ut cauſis, proſi-

geſtionum variant, pro partium, ad quas directae ſunt, diverſitate.

proficiſcuntur, effectibus, ordo nunc exigit, ut breviter horum effectuum diverſitatem, pro partium, ad quas directae ſunt, varietate attingam. Sed hic nobis magna ſeſe offert dicendorum copia, de quibus pauca tantum, ob nimiam temporis anguſtiam, proferre licet. Fac igitur, ſanguinis fieri verſus caput, pulmones & viſcera abdominalia congeſtionem, varios omnino effectus, pro varia partis conditione, ad quam directa eſt congeſtio, exinde enaſci, quilibet absque ullo fere perſpiciet negotio. Sic ad caput directa congeſtio haemorrhagiam narium, apoplexiam, hemiplexiam, epilepſiam, melancholiam, maniam, memoriae aliarumque animae facultatum imbecillitatem, auditus & viſus difficultatem, ſurditatem, coecitatem, tinnitum & ſuſurrum aurium, capitis dolores & temulentiam, vertiginem, defluxiones catarrhales circa oculos & aures, odontalgiam, otalgiam, affectus ſoporoſos, pluraque alia gravia & perquam moleſta pathemata producere valet. Qua vero ratione omnes hi a congeſtionibus proficiſcantur effectus, & quomodo fiat, ut ſaltem ſpeciales quidam, & non alii exinde eveniant morbi, id fuſiorem omnino poſtulat tractationem, alia forſitan occaſione, cum circumſtantiarum ratio id iam non permittat, annuente divina gratia, adhuc exhibendam.

TANTVM.

VIRO

VIRO IUVENI

PRAECLARO ET EGREGIE DOCTO

DOMINO CANDIDATO

CAROLO FRIDERICO FROMHOLD,

OMNIGENAM PERCATVR FELICITATEM

IO. IVNCKER.

*Q*Vis quaeſo, CANDIDATE *clariſſime, divinando praedixiſſet venerando* DOMINO PARENTI, *ſe filium geniturum, qui, paternis veſtigiis inſiſtendo, ſolidam illam medicinae partem, quam duodecimo huius ſaeculi anno de* humorum ſeceſſionibus *in Fridericiana noſtra publice expoſuit, ampliore evolutione illuſtraturus, & genuinum fontem, ex quo ſeceſſiones derivandae ſunt, aperiendo, in eadem cathedra defenſurus eſſet? Rectiſſime omnino feciſti, qui ſpeciminis inauguralis de* congeſtionibus *argumentum, cum paterno themate analogicum, elegiſti: haec enim ſalutaris doctrina, vera ſui indole, medentium pluribus usque adeo etiamnum incognita eſt, ut porro de ea exponere, minime ſuperfluum, ſed valdopere potius fructuoſum reputari debeat. Qua de cauſſa gaudeo,* CANDIDATE *doctiſſime, & eo verius gaudeo, quo certius novi,* TE *particularia iſta naturae conamina non ſolum recte pervidere, ſed decente etiam methodo eadem tractare poſſe: iterum enim iterumque in clinicis noſtris exercitationibus laudabili attentione obſervaſti, non ſufficere genuino Practico, ut particulares iſtos conatus ad*

 alias

alias particulares easque ſecuriores regiones derivando & revellendo manu quaſi ducat, ſed potiſſimum neceſſarium eſſe, univerſalem per diaphoreſin viam, utpote regiam omniumque perfectiſſimam, ubique reſpicere & aperire. Caeterum ex animo TIBI *gratulor honores doctorales, nullus dubitans, quin ſolidae doctrinae fructus patriae* TVAE *civibus ſis comprobaturus. Ad honoratiſſimam autem familiam quod attinet, antiquam quidem gravioris vulneris, in Academia noſtra abhinc tribus luſtris, & quod excurrit, perpeſſi, cicatricem minime refricandam arbitror, peto autem a* TE, *ut plurimam ei ſalutem dicendo ſignifices, me eximiam voluptatem ex eo concepiſſe, quod detrimentum umquam grave multum hodie reconcinnatum eſſet, & ſic occaſionem haberent, alternantem viceſque ſtationum humanarum triſtes permutantem ſapientiam divinam admirando adorare. Vale. Dab. d. XXVII. Novembris, MDCCXLIX.*

Bald ſchimpft ein Kirchen-Feind der Prieſter Beicht-geld aus,
Nimt dieſes zum Behuf' verläßt des Höchſten Hauß.
Da ſchmählt ein altes Weib auf ihren Advocaten,
Wenn ſie ihr Recht verſpielt, verflucht, verwünſcht den Braten,
Den ſie dem Richter gab. Nun wähle Muſen-Sohn,
Wilſt Du ein Prieſter ſeyn? reitzt Dich der Rechte Lohn?
O nein! **geehrter Freund!** Du haſt das Looß getroffen,
Ein Artzt, ein ächter Artzt, darf keine Flüche hoffen

Miſch

Miſcht ſich bey Wolluſt, Geitz, die Furcht des Todes ein;
Ruft Kinder und Gemahl mit aufgehabnen Händen,
Wer kan den Schmertz, den Todt, von unſern Häuptern wenden?
Ein Artzt! der Kaſten Geld ſoll die Belohnung ſeyn.

Mit dieſem Wunſche empfiehlet ſich
Gottlieb Ernſt Gorn,
Javor. Sileſ. Med. Candidat. Oppon.

Transactis ſtudiis TIBI dat Galenus honores,
Quid faciam? laetor, nam TVA noſtra ſalus.
Gratulor ergo TVO, Vir doctorande, labori:
Sis fauſtus, felix, vale faveque TVO

Amico ſincero
C. W. ROTHKEPPEL,
Med. Candid. Oppon.

Praemia pro meritis, laetus dum carpis, Amice!
Gratulor ex animo, nam TVA meſſis adeſt.

Pauca haecce Clariſſimo ac Doctiſſimo Domino Doctorando, Amico ſuo aeſtumatiſſimo, adiicere voluit,
IOANN. AVGVSTVS THALL,
Vienna-Auſtriacus, Med. Stud.

Agricola ut vigilans duram molitur aratro
Tellurem, & ſolem & nubes cum pectore voluit;
Dum tandem larga flaveſcens campus ariſta,
Fruges optatas ſero cum foenore reddat:
Sedulus haud aliter Medicorum in arte fuiſti;

Nam

Nam fructus veniunt, & nunc TVA cingit Apollo
Tempora lauris. Auxilium male pectora preſſa,
Sperant. Nunc valeas, ſpiret fortuna labori.

Accipe, Amice ſuaviſſime, quae ex animi ſinceritate poſuit

I. H. LICHTENBERG,
Darmſtadienſis, Med. Cult.

Du lehrſt wie Säft und Blut ſich gantz beſonders ſencken,
So in der kleinen Welt zuvor vertheilet ſind.
Wer die Bewegung kennt, kan dieſe Häufung lencken,
Daß auch der gantze Lauf die alte Ordnung findt.
So ſoll, **Hochedler Freund**, das Glück den Lauf verrichten,
Daß ſich bey Deiner Kunſt auch alles Gute häuft.
Denn wird Dein edler Geiſt auch ſo die Sache ſchlichten,
Daß Dir Dein Wohlergehn nicht auf ein Uebel läuft.
Vor heute will ich nur zur Würde gratuliren;
Man ſoll ins künftige Dein Glück gehäufet ſpühren!

Hiermit ſuchet ſich dem Herrn Doctorando zu empfehlen

Johann Auguſt Juncker,
aus Halle,
D. A. G. B.